

М. Б. Корбецький,
аспірант кафедри політичної аналітики і прогнозування,
Національна академія державного управління при Президентові України
О. Г. Пухкал,
д. н. з держ. упр., професор, професор кафедри політичної аналітики і прогнозування,
Національна академія державного управління при Президентові України

НАУКОВО-ТЕОРЕТИЧНІ ПІДХОДИ ЩОДО СУТНОСТІ ДЕРЖАВНО-ПРИВАТНОГО ПАРТНЕРСТВА ЯК ІНСТРУМЕНТА СОЦІАЛЬНИХ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ ДЕРЖАВИ

М. Korbecjkyj,
Graduate student of political Analysis and Forecasting Department,
The National Academy of Public Administration, the President of Ukraine
A. Pukhkal,
Doctor of Science in Public Administration, Professor, Professor of Political Analysis
and Forecasting Department, The National Academy of Public Administration, the President of Ukraine

SCIENTIFIC AND THEORETICAL APPROACHES TO THE ESSENCE OF PUBLIC-PRIVATE PARTNERSHIP AS AN INSTRUMENT OF THE STATE'S SOCIAL OBLIGATIONS

У статті проаналізовано науково-теоретичні підходи щодо сутності поняття "державно-приватне партнерство" як категорії державного управління, що дозволяє розглядати цей феномен як один із інструментів реалізації соціальних зобов'язань держави. Дається характеристика цим підходам, які вирізняються акцентом на окремо взятих ключових аспектах реалізації проектів ДПП: фінансово-економічному, організаційно-правовому, предметному і цільовому. Обґрунтовується наукова доцільність визначення досліджуваного поняття як сполучення певного набору стійких характеристик, завдяки яким та чи інша форма економічного співробітництва публічного і приватного секторів може бути ідентифікована саме як партнерство держави і бізнесу.

The article analyzes the scientific and theoretical approaches to the essence of "public-private partnership" as a category of public administration. The last one can be considered as an instrument of implementation of the state's social obligations. The characteristics of this approaches, which focus on the key aspects (financial and economical, organizational and legal, objective and object) of implementation of PPP projects, are described. Scientific advisability of PPP definition as a combination of a specific set of sustainable characteristics thanks to which some form of economic cooperation of the public and private sectors can be identified as a partnership of government and business, is substantiated.

Ключові слова: державно-приватне партнерство, публічна інфраструктура, державне управління, соціальні зобов'язання, бізнес, публічний сектор.

Key words: public-private partnership, public infrastructure, public administration, social obligations, business, public sector.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

На сучасному етапі розвитку національних економік, тим більше у країнах, що розвиваються, держав-

ний сектор часто не в змозі виконувати у достатньому обсязі свої соціальні зобов'язання, насамперед забезпечення загальнолюдських потреб своїх громадян, за

рахунок існуючої публічної інфраструктури внаслідок відсутності, нераціонального використання або дефіциту ресурсів, насамперед фінансових. У центрі уваги публічного (державного) сектора стоїть також й необхідність постійного пошуку фінансування нових інфраструктурних проектів, передусім тих, що мають відношення до вирішення демографічних проблем та інших соціальних аспектів розвитку соціального капіталу в урбанізованих суспільствах. Як результат, ці проблеми стали істотним поштовхом для пошуку нових механізмів подолання дефіциту коштів державного і місцевих бюджетів, а також управлінської здатності органів влади, необхідних для фінансування соціальних зобов'язань держави. Одним із таких способів, починаючи з 80-х років минулого століття, в індустріально розвинених країнах Заходу, стало розглядати державно-приватне партнерство (ДПП). Не менш актуальною ця проблематика стала і для України, враховуючи недоцільність і безперспективність використання механізму приватизації у сфері базової інфраструктури, чий активи із соціальних, правових і політичних міркувань не можуть бути передані у приватну власність.

Відтак, постає необхідність поширення успішних практик створення та реалізації проектів ДПП і в Україні. Одним із ключових аспектів вирішення цього завдання є обґрунтування природи феномену державно-приватного партнерства як інструменту реалізації соціальних зобов'язань держави.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Теоретичні аспекти вивчення феномену державно-приватного партнерства відображено в роботах таких зарубіжних дослідників, як Г. Беліцькая, Х. Ван Хем, В. Варнавський, М. Геддс, Д. Делмон, Е. Ёсcombe, Дж. Копеньян, Й.-Х. Кляйн, І. Новікова, Г. Тейсман, П. Снельсон та ін. В Україні науковими розробками у сфері теорії і практики партнерства держави і бізнесу й особливо термінології і виявлення сутнісного змісту ДПП займаються: Т. Артемова, Н. Бондар, І. Брайловський, Б. Винницький, І. Запатріна, Т. Лебеда, М. Лендвел, І. Нейкова, Б. Онищук, О. Полякова, П. Сегварі, О. Сімсон, П. Шилепницький та ін.

Можна констатувати, що існуючі у фаховій літературі дефініції представляють широкий спектр теоретико-методологічних і практичних підходів щодо розуміння природи ДПП. Однак даний феномен представляється дослідниками занадто широко і часто заплутано. У багатьох відомих дефініціях має місце ототожнення сутності цього поняття з методами, функціями, формами, предметом, суб'єктами, об'єктами і цілями партнерства публічного і приватного секторів як окремо взятими категоріями. Водночас для розуміння сутнісного змісту досліджуваного явища важливо відрізняти різні види партнерства держави і приватного сектора. Не менш важливим стає завдання диференціювати явище партнерських відносин держави та бізнесу від інших видів економічного співробітництва цих сторін, яких досить багато. Тому проблематика розкриття сутнісного змісту терміну "державно-приватне партнерство" не втрачає актуальності і понині,

тим більше якщо розглядати цей феномен як об'єкт державного управління.

МЕТА СТАТТІ

Метою статті є аналіз та узагальнення сучасних науково-теоретичних підходів щодо визначення поняття "державно-приватне партнерство", виявлення сутності та змісту досліджуваного феномену в державно-управлінському вимірі, що дозволяє розглядати його як один із інструментів реалізації соціальних зобов'язань держави.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ

При оцінці поняття ДПП у науковій літературі більшість зарубіжних і вітчизняних дослідників оцінює його переважно як економічну або в більш широкому сенсі соціально-економічну концепцію. Як слушно зазначає І. Брайловський, зарубіжні дослідники концентрують увагу на двох основних аспектах даного терміну: фінансовому (яким чином державний і приватний сектори фінансово залучені в ДПП) і організаційному (як організовані взаємовідносини держави й приватного сектора в проекті ДПП) [4, с. 79]. Проте аналіз фахової літератури дає підстави виділити також ще низку важливих аспектів (підходів) тлумачення досліджуваного поняття. Такими можна вважати предметний (в яких сферах/галузях реалізуються проекти партнерства держави і бізнесу) і цільовий (з якою метою держава і бізнес строюють проект ДПП).

Типовим прикладом першого аспекту є дефініція Й.-Х. Кляйна та Г. Тейсмана, котрі пропонують розглядати ДПП як "стійку взаємодію державного та приватного секторів, в якій розробляється спільний продукт або послуги, а ризики, витрати та прибуток розподіляються між партнерами" [16, р. 85].

У подібних дефініціях ДПП розглядається досить вузько: як фінансово-економічний механізм з притаманними йому функціями, такими як виробництво, розподіл витрат і ризиків. Але у той же час, не можливо встановити відмінності ДПП від інших форм співпраці між державним та приватним секторами, оскільки будь-яке "спільне" виробництво певного продукту чи послуг супроводжується розподілом ризиків і витрат між учасниками проекту.

Іноді в рамках даного підходу деякі автори роблять наголос не тільки на фінансовому аспекті співпраці держави і бізнесу, але й на організаційному, методологічному і правовому вимірі цих відносин, однак не уточнюючи їх характер і відмінність від інших форм співробітництва держави і приватного сектору, як це має місце у роботі голландських науковців Х. Ван Хема та Дж. Копеньяна [18, р. 597—598], або монографії англійського дослідника М. Геддса [14, р. 2]. Останній також у запропонованій ним дефініції намагається поєднати фінансові ознаки ДПП, з іншими — метою і характером державно-приватного партнерства як "закріплених на певний відрізок часу правовідносин в публічних інтересах", проте не конкретизуючи зміст цього виміру партнерства публічного і приватного секторів.

Поширеними серед зарубіжних і вітчизняних науковців є дефініції, де феномен державно-приватного партнерства розкривається як організаційно-правова категорія. При цьому можна стверджувати, що досліджуване поняття визначається, або як певна система правовідносин, що характеризує економічну співпрацю публічного і приватного секторів, або як вид юридично оформлених договірних відносин. Як показує аналіз подібних дефініцій, багато з них містять ширший перелік критеріїв відмінності ДПП від інших видів взаємодії держави і бізнесу, ніж це роблять ті, що визначають це поняття як суто фінансово-інвестиційний механізм.

Так, у рамках першого з окреслених підходів відомий російський науковець В. Варнавський визначає ДПП як "юридично оформлену (як правило, на фіксований термін), яка передбачає спільне інвестування і поділ ризиків, систему відносин між державою і муніципальними структурами, з одного боку, і громадянами і юридичними особами, з іншого — предметом якої виступають об'єкти державної та / або комунальної власності, а також послуги, що виконуються і надаються державними та муніципальними органами, організаціями, установами та підприємствами" [5, с. 46].

Автори колективної монографії "Досвід та перспективи впровадження державно-приватних партнерств в Україні та за кордоном", також визначають ДПП як систему відносин між органами публічної влади та приватними організаціями, у яких останнім надається більша роль у плануванні, фінансуванні та реалізації певних послуг для населення, аніж при використанні традиційних процедур співпраці (наприклад, тендеру), і менше, аніж при використанні механізму приватизації. При цьому захист державних і комунальних інтересів гарантується через інституційні основи, положення нормативних актів та укладених договорів [6, с. 13].

Іншим значно поширенішим у фаховій літературі підходом, що розкриває сутність ДПП як організаційно-правової концепції, є ототожнення партнерства держави і бізнесу з юридично оформленими договорами або контрактами. Наведемо декілька характерних прикладів розгляду ДПП саме у такому ключі.

Так, Д. Делмон визначає ДПП: як будь-які контрактні або юридичні відносини між державними і приватними структурами з метою поліпшення та / або розширення інфраструктурних послуг, виключаючи контракти за державним замовленням (державні закупівлі). Державно-приватне партнерство являє собою підхід з надання послуг у сфері інфраструктури, який докорінно відрізняється від традиційних державних закупівель, і пов'язаний з низкою викликів" [7, с. 2].

За визначенням американського дослідника Е. Ескомба, ДПП "часто характеризується довгостроковістю контракту, залученням приватного сектора в питаннях проектування, будівництва, фінансування та експлуатації інфраструктури, а також виплатами державою приватному партнеру за таку участь, яка реалізується протягом усього терміну дії контракту публічно-приватного партнерства, при цьому держава зали-

шається власником об'єкта, що обслуговується" [19, р. 2—3].

Серед українських науковців також є немало прихильників розглядати ДПП з позицій такого підходу.

Наприклад, Н. Бондар у рамках даного напрямку розкриває поняття ДПП наступним чином: "під державно-приватним партнерством слід розуміти будь-які договірні або організаційні форми взаємодії держави та приватного капіталу, що передбачають передачу приватному бізнесу з боку держави певних повноважень з проектування, будівництва, управління, фінансування, експлуатації та обслуговування об'єктів на основі укладених типових контрактів (договорів) для здійснення суспільно значущих проектів із заздалегідь визначеними державою вимогами щодо результатів їхньої реалізації, а також розподіл пов'язаних із ними ризиків та очікуваних прибутків" [3, с. 9]. Схожим чином визначають ДПП і ще низка українських дослідників, зокрема І. Нейкова [9] і О. Сімсон [12, с. 240].

У дефініціях, що розкривають "контрактну" природу ДПП наголошується, що такий вид партнерства держави і бізнесу є особливим видом контракту, який може укладатися на певний період часу залежно від ряду обставин — мети, предмету, об'єкту, галузі, в якій реалізується таке партнерство тощо. Відмінною рисою такого партнерства, що оформлюється на юридичному рівні, є збереження за публічним партнером права власності на об'єкт, з приводу якого між державою і бізнесом укладається договір із будівництва, фінансування, проектування, експлуатації та інших дій. Із проведеного аналізу дефініцій також випливає, що більшість дослідників сходяться на тому, що ДПП у жодному разі не слід ототожнювати з іншими розповсюдженими формами економічної взаємодії держави і бізнесу такими, як державні закупівлі та приватизація, які також оформлюються певною юридичною угодою.

У той же час недоліком такого підходу є те, що будь-які форми юридично оформлених договорів, в яких прописані умови об'єднання держави і бізнесу для виробництва й надання товарів і послуг, можуть підпадати під таке широке визначення. Не є критерієм відмінності ДПП від інших видів співробітництва держави і бізнесу і сам контракт, або створення спільного підприємства, як іноді можна прочитати в деяких визначеннях ДПП, якщо у дефініції вони є частиною більшого.

Стосовно предметного аспекту розгляду поняття "державно-приватного партнерства", то виходячи з аналізу дефініцій, представлених у фаховій літературі, репрезентованої у даному дослідженні, стає очевидним, що основними сферами застосування ДПП стають ті, за які держава несе безпосередню відповідальність. Таким визначаються у більшості випадків інфраструктурні галузі та пов'язані з нею послуги.

Наприклад, український дослідник П. Шилепницький визначає предметну межу державно-приватного партнерства створенням інфраструктури загального користування, виробництва товарів і послуг, які традиційно вважалися монополією держави [13, с. 189].

На думку, російської дослідниці Г. Беліцької, ДПП реалізується з метою вирішення державних і суспільно значущих завдань, які здійснюються шляхом реалізації інвестиційних проектів щодо об'єктів, що перебувають у сфері публічного інтересу і контролю [2, с. 8].

Ще одним важливим критерієм ідентифікації ДПП є мета його реалізації. Цілям державно-приватного партнерства присвячена значна кількість дефініцій. Як характерно для більшості інших визначень ДПП цьому виду дефініцій властива абсолютизація окремо взятого аспекту, адже інші характерні риси державно-приватного партнерства в них фактично ігноруються, що звичайно не йде на користь комплексному розкриттю змісту досліджуваного поняття.

Так, ряд українських вчених, наприклад, І. Запатріна й Т. Лебеда [8, с. 57], Т. Артемова [1, с. 110], О. Полякова [10, с. 318] розглядають партнерство держави та приватного сектору задля вирішення суспільно-важливих проблем (задач, проектів) в інтересах суспільства в цілому або місцевих громад.

Азійський банк розвитку визначає публічно-приватне партнерство як діапазон можливих відносин між державними і приватними структурами в сфері інфраструктурних та інших послуг. ППП завдяки залученню приватного сектору є основою для гарантування державою її соціальних зобов'язань, здійснення успішних секторальних реформ і державних інвестицій [17]. Прикметною особливістю даної дефініції є акцент на соціальних, економічних і управлінських завданнях держави, яка виступає одночасно, як замовник ДПП, так і у ролі публічного партнера.

Виходячи з наведених дефініцій, можна стверджувати, що мета партнерства публічного та приватного сектору може варіюватися в залежності від завдань, які ставлять перед собою партнери. Як впливає із більшості проаналізованих теоретичних концептів, принциповою відмінністю ДПП від інших видів кооперації державного і приватного секторів є той факт, що таке партнерство повинно слугувати у першу чергу суспільним інтересам у самому широкому сенсі, а не приватному капіталу чи навіть державним і муніципальним інститутам.

Підсумовуючи аналіз найбільш типових визначень терміну "державно-приватне партнерство", що зустрічається у фаховій літературі, маємо констатувати недостатню уніфікованість змісту цього поняття, викликану різними теоретичними і ідеологічно-ціннісними підходами фахівців. Однак з урахуванням виокремлених тут підходів до визначення ДПП, які ставлять акцент на окремих сутнісних рисах, властивих досліджуваному феномену, очевидним висновком буде вважати це поняття багатоаспектним. У зв'язку з чим, на нашу погляд, найбільш змістовним підходом до визначення поняття "державно-приватне партнерство" буде той, де зміст даного феномену розкривається не в рамках звичайної дефініції, а шляхом переліку його найхарактерніших, відмінних ознак.

Найбільш близькою до такого, більш комплексного, розуміння змісту ДПП, на нашу думку, є позиція авторів Зеленої книги Європейської Комісії (Євро-

комісії) [15], де відзначається, що публічно-приватне партнерство слід відносити до форм співпраці між публічними органами влади та бізнесом з метою забезпечення фінансування, спорудження, відновлення, управління та підтримки інфраструктури або надання послуг. При цьому ДПП характеризується наступними елементами:

1) відносно тривалим періодом взаємовідносин між публічним і приватним партнером;

2) методом фінансування проекту ДПП, що здійснюється або повністю за рахунок приватного партнера або за часткової участі публічного партнера або на основі низки домовленостей між учасниками відносин;

3) важливістю ролі учасників проекту на різних стадіях його реалізації (проекування, завершення, реалізація, фінансування). При цьому роль публічного партнера полягає насамперед у визначенні цілей проекту з точки зору реалізації, охорони та захисту громадських інтересів, якості послуг, що надаються, цінової політики, а також здійсненні контролю за дотриманням цих цілей;

4) розподілом ризиків між публічним партнером і приватним. При цьому особливий наголос робиться на тому, що саме останньому можуть передаватися повністю всі ризики публічного сектору, але більш точний розподіл ризиків визначається індивідуально в кожному випадку згідно з відповідною здатністю сторін визначати, контролювати і долати ці ризики.

У практичному посібнику Європейської економічної комісії ООН [11] також підкреслюється, що ДПП асоціюється з такими ж самими ознаками, як: довготривалість забезпечення і надання послуг (іноді терміном до 30 років); передача ризиків приватному сектору; різноманітність форм довгострокових контрактів, що укладаються юридичними особами з державними і муніципальними структурами.

Як бачимо, у цих визначеннях враховані ключові аспекти ДПП, на які акцентують увагу переважна більшість дослідників у своїй дефініціях: фінансово-економічний, де ключовою ознакою є розподіл ризиків з перекладанням їх переважно на приватного партнера; організаційно-правовий, де вказується необхідність укладання домовленостей (у формі контрактів) між учасниками відносин на досить тривалий відрізок часу з обов'язковим і чітким розподілом ролі учасників проекту; предметний — інфраструктура та надання послуг; цільовий — реалізація проектів ДПП здійснюється в суспільних інтересах і контролюється публічним партнером.

Чим вигідно вирізняється подібні визначення сутнісного змісту досліджуваного поняття від інших дефініцій, в яких дослідники часто намагаються досягнути якомога більше сутнісних рис ДПП в одному розлогому складно читабельному формулюванні, так це тим, що в них простежується чітка ідея: лише за рахунок сполучення певного набору стійких характеристик, виділених в якості важливих, певна форма економічного співробітництва держави і приватного сектору може бути ідентифікована як державно-приватне партнерство.

Базуючись на цій простій ідеї, що ґрунтується на узагальненні багаторічної практики реалізації проектів ДПП в розвинених західних країнах, маємо підстави запропонувати власне визначення терміну "державно-приватне партнерство" як юридично і організаційно оформленого проекту, що спільно здійснюється органом публічної влади і суб'єктом (суб'єктами) підприємницької діяльності, й який характеризується наступними стійкими характеристиками, наявність яких є обов'язковою:

- державна або муніципальна власність, що є об'єктом проектів ДПП й яка, як правило, не підлягає відчуженню в результаті виконання проекту;
- предметна сфера реалізації проектів ДПП (галузі публічної (базової) інфраструктури та виробництво пов'язаних із нею послуг або товарів);
- обов'язковість юридичного оформлення відносин у формі укладеного на певний проміжок часу договору (контракту);
- відсутність правової та іншої дискримінації прав приватного учасника проекту з боку органу публічної влади;
- розподіл між партнерами ризиків і видатків;
- спільне фінансування або інвестування всіма учасниками партнерства;
- стратегічна мета утворення проекту ДПП, що полягає в реалізації органом публічної влади соціальних зобов'язань гарантованих інститутом держави (захист базових цінностей і потреб людини).

Розкриття сутнісного змісту ДПП у такому сенсі має конкретне практичне значення, адже такий підхід дозволяє органам публічної влади обґрунтовувати доцільність використання такого виду економічного співробітництва держави і бізнесу у формі конкретного інфраструктурного проекту залежно від сфери соціальної відповідальності держави.

ВИСНОВКИ

За результатами аналізу сучасних науково-теоретичних підходів до дослідження феномену державно-приватного партнерства встановлено, що у зарубіжній і вітчизняній науковій літературі, міжнародних і урядових документах має місце істотна невизначеність змісту цього поняття. Виявлено, що у більшості проаналізованих автором дефініцій відсутній вичерпний перелік критеріїв чи істотних ознак, відповідно до яких те чи інше економічне співробітництво держави і приватного сектора може, чи не може бути віднесене до ДПП.

Обґрунтована наукова доцільність визначення поняття "державно-приватне партнерство" як сполучення певного набору стійких характеристик, виділених в якості важливих, завдяки яким певна форма економічного співробітництва держави і приватного сектора, може бути ідентифікована саме як ДПП. Такий підхід до тлумачення досліджуваного поняття з позицій науки державного управління дозволяє розглядати його в якості одного із перспективних інструментів виконання державою своїх соціальних зобов'язань, особливо у галузі житлового будівництва, яке являє собою типову сферу реалізації проектів ДПП у розвинених країнах світу. Як предмет подальших на-

укових розвідок ця проблематика вважається надзвичайно перспективною у рамках обраного напрямку дослідницьких інтересів.

Література:

1. Артемова Т.И. Институт государственно-частного партнерства: мировой опыт и реалии Украины / Т.И. Артемова // Наукові праці ДонНТУ. Серія: економічна. — 2010. — Вип. 38-2. — С. 110—117.
2. Белицкая А.В. Государственно-частное партнерство: понятие, содержание, правовое регулирование: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: спец. 12.00.03; МГУ им. М.В. Ломоносова / А.В. Белицкая. — М., 2011. — 24 с.
3. Бондар Н.М. Форми партнерської взаємодії держави та приватного сектора на транспорті в країнах Європи / Н.М. Бондар // Збірник матеріалів IV Міжнародної науково-практичної конференції "Проблеми і перспективи розвитку підприємництва", 26 листопада 2010 р. — Харків, ФОП Павлов М.Ю., 2010. — 132 с.
4. Брайловський І.А. Державно-приватне партнерство: методологія, теорія, механізми розвитку: дис. д...ра екон. наук: спец. 08.00.01 / І.А. Брайловський; Донецький нац. ун-т. — Донецьк, 2014. — 462 с.
5. Варнавский В.Г. Государственно-частное партнерство: некоторые вопросы теории и практики / В.Г. Варнавский // Мировая экономика и международные отношения. — 2011. — № 9. — С. 41—50.
6. Винницький Б. Досвід та перспективи впровадження державно-приватних партнерств в Україні та за кордоном / Винницький Б., Лендєл М., Онищук Б., Сегварі П. — К.: "K.I.C.", 2008. — 146 с.
7. Делмон Д. Государственно-частное партнерство в инфраструктуре: Практическое руководство для органов государственной власти / Д. Делмон. — Астана: Апельсин, 2010. — 250 с.
8. Запатріна І. Державно-приватне партнерство як фактор економічного зростання та проблеми його розвитку в Україні / І. Запатріна, Т. Лебеда // Економіст. — 2011. — № 3. — С. 52—58.
9. Нейкова І.С. Державно-приватне партнерство як складова інвестиційного механізму інноваційного розвитку [Електронний ресурс] / І.С. Нейкова. — Режим доступу: http://www.nbuv.gov.ua/old_jrn/Soc_Gum/Nvnudpsu/2010_1/2010_1_Neykova.pdf
10. Полякова О.М. Державно-приватне партнерство в Україні: проблеми становлення / О.М. Полякова // Коммунальное хозяйство городов: Научно-технический сборник. — К.: Техніка, 2009. — № 87. — С. 317—322.
11. Практическое руководство по вопросам эффективного управления в сфере государственно-частного партнерства / Европейская экономическая комиссия Организации Объединенных Наций, 2008 [Электронный ресурс]. — Режим доступа: http://www.economy.gov.by/dadvfiles/001956_494172_Guidebook_.pdf
12. Сімсон О.Е. Правова природа відносин державно-приватного партнерства / О.Е. Сімсон // Вісник Академії правових наук України. — 2012. — № 1 (68). — С. 233—241.

13. Шилепницький П. І. Державно-приватне партнерство: теорія і практика: монографія / П. І. Шилепницький; Інститут регіональних досліджень НАН України. — Чернівці, 2011. — 455 с.

14. Geddes M. Making public private partnerships work: building relationships and understanding cultures / M. Geddes. — Hants (England): Gower Publishing, Ltd., 2005. — 137 p.

15. Green Paper on public-private partnerships and Community law on public contracts and concessions / COM/2004/0327 final [Electronic Resource]. — Mode of access: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex:52004DC0327>

16. Klijn E. H., Teisman G.R. Governing Public-Private Partnerships: analyzing and managing the processes and institutional characteristics of public-private partnerships / E.H. Klijn, G.R. Teisman // Public-Private Partnerships: Theory and Practice in International Perspective / Ed. by S. P. Osborne. — London: Routledge, 2000. — P. 84—102.

17. Public-Private Partnership: Handbook / Asian Development Bank [Electronic resource]. — Mode of access: <http://www.adb.org/sites/default/files/institutional-document/31484/public-private-partnership.pdf>

18. Van Ham H., Koppenjan J. Building Public-Private Partnerships: assessing and managing risks in port development // Public Management Review. — 2001. — Vol. 3, № 4. — P. 593—616.

19. Yescombe E.R. Public-private partnerships: principles of policy and finance / E.R. Yescombe. — Burlington (MA, USA): Butterworth-Heinemann, 2007. — 368 p.

Reference:

1. Artemova, T.Y. (2010), "Institute of public-private partnership: world experience and Ukrainian realities", *Naukovi pratsi DonNTU*, vol. 38-2, pp. 110—117.

2. Belitckaia, A.V. (2011), "Public-private partnership: the concept, content, legal regulation", Ph.D. Thesis, Civil law, Lomonosov Moscow State University, Moscow, Russian Federation.

3. Bondar, N.M. (2010), "Forms of partnership of the state and the private sector in transport in countries of Europe", *Zbirnyk materialiv IV Mizhnarodnoi naukovopraktychnoi konferentsii*, [Conference Proceedings of the IV International Scientific and Practical Conference], *Problemy i perspektyvy rozvytku pidpriemnytstva* [Problems and prospects of business development], Kharkov, Ukraine, 26 November 2010, p. 9.

4. Brailovskyi, I.A. (2014), "Public-private partnership: methodology, theory, mechanisms of development", Abstract of Ph.D. dissertation, Economic theory and history of economic thought, Donetsk National University, Donetsk, Ukraine.

5. Varnavskiy, V. H. (2011), "Public-private partnership: some questions of the theory and practice", *Mirovaia ekonomika i mezhdunarodnye otnosheniia*, vol. 9, pp. 41—50.

6. Vynnytskyi, B. Lendel, M. Onyshchuk, B. and Sehvari, P. (2008), *Dosvid ta perspektyvy vprovadzhennia derzhavno-pryvatnykh partnerstv v Ukraini ta za kor-*

donom [Experience and perspectives of implementation of Public-private partnerships in Ukraine and abroad], K.I.S. Kyiv, Ukraine.

7. Delmon, D. (2010), *Gosudarstvenno-chastnoe partnerstvo v infrastrukture: prakticheskoe rukovodstvo dlia organov gosudarstvennoi vlasti* [Public-private partnership in infrastructure: a practical guide for public authorities], Apelsin, Astana, Kazakhstan.

8. Zapatrina, I. and Lebeda, T. (2011), "Public-private partnership as a factor of economic growth and problems of its development in Ukraine", *Ekonomist*, vol. 3, pp. 52—58.

9. Neikova, I.S. (2010), "Public-private partnerships as part of the investment mechanism of innovative development", *Naukovyi visnyk Natsionalnoho universytetu DPS Ukrainy*, [Online], vol. 1 (48), available at: http://www.nbuv.gov.ua/old_jrn/Soc_Gum/Nvnudpsu/2010_1/2010_1_Neykova.pdf (Accessed 10 Oct 2016).

10. Poliakova, O.M. (2009), "Public-private partnership in Ukraine: problems of establishment", *Kommunalnoe khoziaistvo horodov: Nauchno-tekhnycheskyi sbornik*, vol. 87, pp. 317—322.

11. The official site of the Ministry of Economy of the Republic of Belarus (2008), "Guidebook on Promoting Good Governance in Public-Private Partnerships of UNECE", available at: http://www.economy.gov.by/dadvfiles/001956_494172_Guidebook_.pdf (Accessed 06 October 2016).

12. Simson, O.E. (2012), "The legal nature of relations of public-private partnership", *Visnyk Akademii pravovykh nauk Ukrainy*, vol. 1 (68), pp. 233—241.

13. Shylepnytskyi, P.I. (2011), *Derzhavno-pryvatne partnerstvo: teoriia i praktyka* [Public-private partnerships: Theory and Practice], Institute of Regional Research of The NAS of Ukraine, Chernovtsy, Ukraine.

14. Geddes, M. (2005), *Making public private partnerships work: building relationships and understanding cultures*, Gower Publishing, Hants, UK.

15. The official site of European Union Law (2004), "Green Paper on public-private partnerships and Community law on public contracts and concessions", available at: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex:52004DC0327> (Accessed 08 October 2016).

16. Klijn, E. and Teisman, G. (2000), *Governing Public-Private Partnerships: analyzing and managing the processes and institutional characteristics of public-private partnerships*, Routledge, London, UK.

17. The official site of Asian Development Bank (2016), "Public-Private Partnership: Handbook", available at: <http://www.adb.org/sites/default/files/institutional-document/31484/public-private-partnership.pdf> (Accessed 08 October 2016).

18. Van Ham, H. and Koppenjan, J. (2001), "Building Public-Private Partnerships: assessing and managing risks in port development", *Public Management Review*, vol. 3., no 4, pp. 593—616.

19. Yescombe, E. (2007), *Public-private partnerships: principles of policy and finance*, Butterworth-Heinemann, Burlington, USA.

Стаття надійшла до редакції 02.11.2016 р.